

C

DORIN COZAN

URĂȚII

EDITURA ALLFA

Iosupenarii

Ca să ajungi la Dumbravă îți ia cam o oră de mers sau mai multe, dacă ești pasionat de mersul piticului sau trebe să-ți ridici des nădragii, dacă ai burta goală și ciubotele lu' tac-tu în picioare. Deci, întâi te pui cu fața spre Răsărit (Răsăritul e acolo unde-icoana pe peretele din camera a mai bună) și treci Pârâul pe la stâlp, îl treci cu mâinile-ntinse, și nu te uiți în jos, în málul verde, dacă ești țânc și ți-e frică de câinii lu' Constanța. Apoi o iei spre deal, pe la stâlpii de curent, unde ți se-ncâlcește coada zmeului, dacă bate vântu' tare și nu ții cum trebuie așa, cu amândouă mâinile. După ce-ai trecut de stâlpii cu firele rupte, ca niște cațe care se hățână aninate parcă în cer, în buza lui, iei în piept dealu', până sus, la Parapet, unde săream noi duminica cu funia, cu gândul la rușii de care ne povestea bunica când nu era curent, cum scui-pau de sub Parapet cu katiușele pân' la Târgu Frumos, unde se aciuiaseră nemții, pe vremea războiului. Dacă ești mai copăcel acu', te ții de buruieni și ajungi sus printre primii. Fetișcanele, care s-or mai ține de noi, o să se roage să le așteptăm, așa cum aștepți popa la priveghi, halind câte-o coajă de cozonac sau sugând din fundul păhărelelor de rachiu picătură cu picătură.

Sus, în burta cerului, ne bălângănim țurloaiele numa' juma' de minut, că acuș ajung fetișcanele, toți cu mâna pe arcuri și cu tașca în gât, stăpâni peste întreg satul, cât vezi cu ochii, de la Dealu' Morii, la sud (sudul e acolo pe unde trece trenul și șuieră a pagubă prin Tăietură) așa, roată, până hăt-departe, în rotunda Cătălinei, la vest, adică (vestul e într-acolo!) unde iarna urlă lupii, veniți din pădurile Hârlăului, până la Movila lui Ștefan și chiar mai aproape, pân' la casa și averea Constanței, care e prima casă de la Pârâu. Aha, aia, cu fântâna la poartă!

Înhăitați, cu obrazii aprinși, cu alea în urma noastră, s-o luăm acuma pe drumeag, cu ochii zgâiți spre vârful Cătălinei, poate zărim dărâmătura pe care-am urcat acu' mai an cu pantofii cei noi, negri, strălucitori, când am mers cu clasa, să ne facă pioneri și pe noi,ăștialanți, și, cu cerul rotindu-se și zgâindu-și fața la noi, iosupenarii, între două linii invizibile, de netrecut: la stânga, râpa în care-ți puteai rupe șira spinării, ca Andrii, bărbat frumos care-a ajuns apoi să trăiască din mila statului sau mai degrabă din mila lui Dumnezeu, iar la dreapta, livada de vișini, pitică, vopsită în alb până la brâu și umblată de paznicii cu furca lungă cu două limbi, și cu niște câini roșcați și cu negru în cerul gurii după ei.

Cu trosnitura crengilor sub tălpi, rupând câte-o bucată de clei, pentru norocosul care știe unde să caute copacii care plâng pentru că li s-au tăiat brațele și nu s-au vindecat încă, după cum zicea ma' învârtind cu melesteu' în ceaun, ne apropiem de pădure, unde putem șuiera și urla ca apucații sau putem imita cucuveaua și piptalacul și alte gheonoaie. Goe, mai mare ca noi, da' și mai prost, pentru că n-o făcut carte ca noi, o să tragă o doină din ghindă, așa cum l-o învățat Andrii, când îl lua cu el la păzit livada și se-ntorceau acasă noaptea cu tata, cu sacu' plin, dupăind pe lângă șura unde vaca urma să nască; să nască, să nu supărăm fetițele care ne-nghionteau când ne hlizeam între noi, scăpând câte-un „fată, fă!“.

'Nainte de-a vedea primii copacul singuratec, din fața Dumbrăvii, c-avem și noi copacul nostru poetic, trebuie să căutăm șipotul în râpă, să ne ostoim arșița gâtlejului și s-o strochim pe Uleana, care și de data asta o să se țină de sor-sa ca scaiu'. Și mai trebe să cautăm urmele plugului cu care Ștefan cel Mare o pus pe turci și tatarii să are și să facă Dumbrava, ca semn că acolo o învins el pe contopitorii noștri și le-o dat la funduleț cu nuiaua, pentru că n-au fost cuminți și au făcut prostii prin vecini.

Apoi, om tăcea și-om intra printre copaci, înalți și fremătători, ca niște șerpi groși cătând spre mila Domnului, să-i smulgă din calea hunilor și tatarilor cei noi care, an de an, rup crengile, zbiară și scheaună cu capu' în jos, ca maimuțele. Pe urmă încropesc focul, urzicând fetișcanele, și cătându-le floricele, mai

ferea dacă se poate. Apoi se scot și se întind pe prosop bunurile, ce-am șoldit de-acasă, și fiecare mănâncă și vorbește cu gura plină, uitându-se la handralău' de Goe cum se hățână în scrânciobu' de sârmă lăsat de anu' trecut, deasupra râpei, cu fundu-i balșoi fluturând spre dealurile arate ale belceștenilor, dușmanii de moarte ai noștri și ai tuturor plăieșilor care o fost, sunt, și vor veni pe urmele noastre.

Potopul

— Hai, mă, puță verde!... Hai, că te mătură urgia și rămâne țața Ioana fără nepot, mânca-o-ar câinii s-o mănânce!...

Uite-așa, în miezu' nopții, îndemna ne' Ion, cu nebuna de Marșica după iel, tăt satu' care-și pusăsă bulendrele-n cap și o luase pe toloaca cu rouă, spre Dealu' Morii, de frica potopului. De pe la 10 noaptea, Anton a lu' Marele anunță călare pe iapa lui, din casă în casă, și oleacă afumat ca să știe lumea că-i el și să-l creadă, că se rupe baraju' de la Pârcovaci – 10 hectare de apă –, și-nghite Hârlău', ș-apoi, bolborosind ca o luptă de balauri crăciți drept în buza Bahluiului, o ia spre noi și ne saltă căscioarele ca pe niște coji de nucă, pe care ne punea tovarășa directoare să stăm, după momentele de hărțuială sexuală din pauza mare cu fiica 'mneaei, Uleana.

Eu, fiind cunoscut ca deșteptu' satului, nu mă simțeam vizat de epitetul cu pricina, deși, fie vorba între noi, după mine nu prea mai venea nicio puță verde, cu instinct de supraviețuire în masă, ceea ce i-am zis și lu' Goe, că epiteata asta vizează – ș-am subliniat asta trecând mâneru' căruciorului dintr-o mână în alta –, vizează, zic, numai speciemenle vecine. Cum noi nu eram, puteam să ne colorăm puța în voie... Dacă scăpăm, a adăugat tovarășul meu, săltându-și sacu' cu table, de pe un umăr pe altu'... dacă scăpăm... Și, cu frica-n sân, iuțirăm pasu', lipindu-ne de fundu' grupului din față, unde babele, îndoite ca niște papură roasă și mestecându-și rugile sub batic, afuriseau pe Anton a lu' Marele care și anu' trecut strigase „foc“, „foc“, da' casa lu' Pisăru, nebunu' satului, era la locu' ei, cu Pisăru binecuvântând toloaca de Înviere și Vica în pod, pâspâind o scară, s-o tragă la ea, întru siguranța cocoșei.

Bâjbâiam pe la mijlocul tolocii, cu cerul rotund, înțepat de stele, cu farul de la casa lu' Emilea lungindu-ne căpățânele, cu

Frunza și alți dulăi, lătrând și dând din coadă, când Anton, alipindu-se din urmă, îi suflă lu' Goe:

— Auzi, dacă se cască acuma toloaca și ne-nghite? Ți-e frică, ai?

— De mă-ta... scrâșni epiteata, strângând pumnul, fără a privi în lături.

— Amu, ia, zi, Cocostârcule, dacă *decidem* tăți amu, unde ne ducem, ai?

— ...

— Zi, în Raiu' lu' Pește sau la dracu', cu mă-ta și tac-tu?

— De unde-om venit, acolo ne-om duce! mă hlizii io...

— De-aia vă duceți tăt neamu' la biserică, să vă dea popa cu crucea-n cap, să știe Sânt Petru care și cum?! În caz de cumtremur, sau apăraie ca asta, vă caută în cap, de cucuiu... Ai cucuiu, bun, n-ai cucuiu, îți dă drumu' cu cracii-n jos la Minchiduță!... La minee! Și-și mări ochii sticloși sub ochii noștri, de aruncarăm tot și, zbierând mamăăăăăăăă, trecem ca hoții prin păpușoi printre iosupenari, și ieșim primii de pe toloacă.

Trăgându-ne sufletele de coadă, în așteptarea cârdului din față, începurăm a sporovăi:

— Auzi, și dacă nu există nici rai și nici iad? Dacă n-o fi nica dincolo? Și bate câmpii popa cu bunic-ta?

— Bine, mă, da' tăți?

— Ai mei zic că se-nchină de frica satului... Vezi ce-ale dracului e Marșica, și Nuța și Buzata... pân' și Pisăru vine din an în Paști la biserică și, după ce termină clopotaru', trage și el clopotele...

— Uăi, Goe, hai să-ți zic una, da' rămâne între noi! Nu zici nic, că nu mai vezi nicio scoabă de la mine!... Nici nu mai merg la furat harbuji cu tine la vară...

— Bine, zi!...

— Uăi, Goe, să știi tu de la mine... Nu, întâi jură!

— Jur, jur pe roșu!

— Să moară mă-ta dacă minți?

— Să moară mamele lu' Ichioane!

— Bun așa! Deci...

— Deci...

— Să știi că eu știu că există Dumnezeu!
— De unde știi tu, mă?
— Stai că zic acu... Anu' trecut, când o murit lu' Anton tac-su, și eu țineam crucea la catafalc, deodată, am simțit așa o căldură prin mine și m-o luat cu tremuriciu... Ș-atunci parcă mi-o zis cineva, nu, nu... știam eu așa, din mine, că o intrat Isus în mine, mă!

— Mă, țe-o fost rău că n-ai mâncat nica de dimineață!... Sau... sau de la lumânări!!

— Nu, mă...

— Sau te-o deochiet Marșica, că era tătă roșă atunșea...

— Nu, mă...

— ...

— Șșșșșt, vine cineva!

Și-atunșea, pitiți după piatra de marcaj a satului, am văzut trei bărbați, trecând dinspre Hodora spre Cotnari.

— Mă, da' nu dinspre Cotnari vine potopu? Încotroăștia trei?

— Hai înapoi!...

Și uite-așa, cu tot satu' am urcat noi în miez de noapte Dealu' Morii, unde am stat vreo două ore, uitându-ne la hodoreni care urcau și ei, cu boanghinele lor, sau zgâindu-ne la stele.

Apoi vreo săptămână o huit satele dimprejur, unii cu părere de rău că n-o fost nica până la ziuă, alții mulțumind cerului că i-o salvat Dumnezeu de la moarte sigură.

Sifu

Ei, după tărășenia cu sfârșitu' lumii, sau poate mai 'nainte de asta, nu-mi aduc aminte amu, de când m-am carat la oraș și m-am boierit, aud deodată:

— Sifuleeeeeeeeeee, vii odat'?

Și Sifu, roș, cu moaca stropită cu pistru într-o noapte de dracu' – după cum el însuși a recunoscut într-un târziu, la salcâm –, cu păru' sculat și cracii în mână, se uită după scatoalfa aruncată dincolo de linia porții, unde-l puneam ca o momâie, când lipsea un om sau nimeni nu voia să stea în poartă, din cauza mâncării-mii dintre noi sau de frica Maicii care ne lua de urechi de după gard și ne pâra popii, că iar o bătut mingea handralăii lu' Eșanu, cu-a lu' Marele ș-a lu' Pisăru în gardul bisericii, când Ciprian, Dumnezeu să-l ierte!, trăgea Îngerul Domnului, cu Florentina, nepoata lu' Marșica, venită în vacanță de la oraș, ca de obicei, de dragul puricilor.

— Sifuleeeeeeeee!...

— Du-tee, uăi!... Și, dând a lehamite dintr-o mână, ofticat că iar tre' să sară gardu' bisericii, o coti de pe maidan, pe după grota unde Fecioara, cu beculețele împungându-i cerebelu' și lobul frontal – după cum ne arătase directoarea într-o zi cu mâna pe căpățâna Uleanei –, surâdea decusară asupra tribului de canibali care, după vreo două ceasuri de bătut scatoalfa lu' Adi, căpitanul nostru, mângâiau gardurile satului, în căutarea „feciorilor“, care pâraiau de dulceață și zeamă, dacă erau buni de „jucat“, sub luna clară și cu greierii aciuțați să ne cânte în strună și noi, așijderea, Nicoletei, sora lu' Flori, așa cum o chema știm-noi-cine.

— Sifuleeeeeeeee!...

Și Sifu venea. Își încrucișa picioarele veșnic murdare și julite, crăpa unu', îl sugea cât ai clipi, lipăind cu grijă să nu-i scape vreo firmitură în iarbă, apoi se ridica și pleca, fluierat mai mereu de Ichioane, care-l lua cu el, dându-i una după capu-i îndesat, la furat luțarnă sau alte necesități vitale traiului în armonie cu natura înconjurătoare. Atunșea, pitiți unu-n altu', îi prindeam umbra cu bețele, adusă puțin din partea dreaptă, cum se lungea în urma celuilalt, călare pe iapa lui, Iubita, nărăvașă ca naiba și bătută cu lopata pe măsură.

Când nu apărea, semn rău: ori ne pârâse la mătușoaiile lui, lu' Buzata sau lu' Emilea, surori gemene, da' numai cu originea, și trebuia s-o șparlim care-ncotro, ori pățise ceva și atunci trebuia să-l dibuim prin șura dărăpănată, să-i ținem lumânarea în dreptu' frunții teșite, să nu moară singur și nescărpinat, pen' că, mă-sa fiindu-i dusă din pricina cancerului, iar tac-su de băutură, atuncea când îl apuca dărdâiala, trebuia să-l gâdili după urechea stângă, și să privești fix în ochii lui bulbucăți și albaștri, până-ncepea să rânjească la tine de nu știai dacă o înnebunit sau s-o făcut, căcându-se a doua zi de răs cu Ichioane și azvârlind în noi cu cotoare de porumb fiert.

— Ia zi, Bulichi – cârti odată stăpânul Iubitei, crăcit la umbra unui țuhal –, ce-i scociora asară Cocostârcu' la nepoata, în roaba lu' Goe?

Cocostârca se uită la martoru' lu' Iehova, Iehova la păsăroi, și amândoi la Goe, care, taman atunșea, își flutura bețele-ncoa, frecând un fir de mentă între deștele de la picioare:

— Ia zi, Goghiță, care-i treaba? Merge roaba? Merge?

— De ce să nu meargă?! rânji mentosanu'. Asară era numa' bună! Să-ți zăcă și Bulichi, că, după șe-am dat pi gât săniuța, ne-am dat cu roaba până-n gardu' lu' Marșica, di ieșăsă Ion cu bărdița, ca la hoții de cai! Nu, Bulichi?! Și iar rânji mentosana!... Atunșea, Iehova își beli ochii la Cocostârc, care, prinzându-se de urechea stângă, știa că, dacă Dumnezeu era cu el, rămânea fără briceagu' adus de tac-su de la Hârlău, de ziua lui, când urma să-i cresteze în salcâmul unde se arăta dracu' gol, șeva secret, unui șoim al patriei.

Iară decusară, când Sifu o să-mi dea înapoi cosoru' pe-o bucată de carne de porc pe care am să i-o duc personal, după ce taie ai mei animala, am să-l chem, din fundu' casei lu' Buzata – acuma moartă și ea, ca și sor-sa, Dumnezeu să le ierte! –, unde, la sigur, încotoșmat în șuba roasă a lu' tac-su și tot cu pantalonii lu' mă-sa rupți în cur, moșăie singur, cu televizorul Sport deschis, visând cum toți iosupenarii se trezesc la cântatu' cocoșilor, și huiesc din inimă:

— Sifuleeeeeeeeeeeeeee!